

ein best. Strauch. = गर्भदात्री RĪG. im ÇKDa.

प्रजादान (प्र° + 1. दान) n. Silber ÇABDA. im ÇKDa.

प्रजाद्वार (प्र° + द्वार) n. das Thor zu den Geschöpfen oder zur Nachkommenschaft. Beiw. der Sonne MBh. 3, 156.

प्रजाध्यक्ष (प्र° + अध्यात्) m. Oberaufseher über die Geschöpfe, Leiter der Geschöpfe; Beiw. der Sonne MBh. 3, 152. Kardama's Bhāg. P. 3, 21, 24. Dakṣa's u. s. w. 4, 29, 42. — Vgl. प्रजापति.

प्रजानाथ (प्र° + नाथ) m. 1) Beschützer —, Herr der Geschöpfe; von Brahman oder Manu gesagt PRAB. 8, 3. von Dakṣa Bhāg. P. 6, 4, 44. प्रजानाथस्य युगम् COLEBR. Misc. Ess. I, 108, N. — 2) Beschützer des Volks, König, Fürst RAJU. 2, 48. 10, 84. RĪG. TA. 3, 45. 5, 191. — Vgl. प्रजापति.

प्रजानि m. N. pr. eines Fürsten VP. 352. प्रजाति MĀK. P.

प्रजातक (प्रजा + तक) m. der Todesgott RAJU. 8, 45.

प्रजाप (प्र° + 2. प) m. Hüter des Volkes, König, Fürst H. 690.

प्रजापति (प्र° + पति) m. 1) Herr der Geschöpfe: (सविता) दिवो धर्ता भुवनस्य प्रजापतिः RV. 4, 33, 2. Soma, dem bildnerischen Tvāṣṭar verglichen 9, 8, 9. Indra und Agni: प्रजानां प्रजापति (so herzustellen) AV. 10, 1, 21. प्रजापति = दिवाकर Sonne und = वह्नि Feuer H. an. 4, 116. — 2) ein der Zeugung vorstehender besonderer Genius, welcher aber in weiteren Verhältnissen auch ein Beschützer des Lebendigen ist und neben Indra, Savitar und andern Göttern angerufen wird. आ नो: प्रजा जनयतु प्रजापतिः RV. 10, 83, 48. 169, 4. 184, 1. AV. 2, 34, 4. 3, 13, 6. 24, 7. 4, 4, 2. 15, 11. 6, 11, 2. 3. 68, 2. 69, 3. 7, 19, 1. 24, 1. 14, 2, 13. VS. 8, 10, 17. M. 12, 121. SUGA. 1, 311, 7. Bhāg. P. 2, 6, 7. — 3) Herr der Geschöpfe, Schöpfer; Bez. eines obersten Gottes über den benannten Göttern der vedischen Periode. Während Prajāpati in diesem Sinne im RV. nur ein Mal vorkommt, wo ein Zusatzvers 10, 21, 10 dem im vorhergehenden gepriesenen unbekannten Gotte den Namen Prajāpati beilegt, ist derselbe häufig erwähnt in den jüngern Liedern des AV. und in der VS., und allgemein angenommen in den Brāhmaṇa. So hoch aber auch die Prädicate sind, welche diesem obersten Gotte der älteren Theologie, an dessen Stelle die Philosophie Brahman setzt, beigelegt werden, so ist derselbe gleichwohl in zahlreichen Legenden (vgl. die Kapitelfanfänge der Brāhmaṇa des JAGURVEDA, Ind. St. 3, 300. fg.) durchaus polytheistisch behandelt. Nir. 10, 42. AV. 3, 10, 13. 4, 33, 1. 8, 1, 17. 9, 1, 24. 10, 7, 7. पत्यममममं यच्च मध्यमं प्रजापतिः समुजे विश्वत्रयम् 8. 41. 8. 13. त्रयस्त्रिंशत् लोकान्निर्मिमीत प्रजापतिः 11, 3, 52. VS. 8, 36. ÇAT. Br. 1, 4, 2, 1. fgg. 2, 2, 4, 1. 6, 1, 2, 11. 10, 1, 2, 1. AIT. Br. 1, 1, 10. 13. इन्द्रो वै वृत्रं कृत्वा त्रवीत्प्रजापतिमकमेतदसानि पञ्चमकं महानसानि 3, 21, 36. प्रजापतिर्वै पित ऋभूमर्त्यान्सतो ऽमर्त्यान्कृत्वा ततोयसवन आभजत् 6, 12. प्रजापतेर्विभ्राजाम लोकस्तस्मिंस्त्वादधामि 7, 26. प्रजापतिमेव प्रथमं देवतानामुपससार् 16. TB. 2, 2, 10. 1. देवानां पिता जनिता प्रजानाम् 8, 1, 3. 4. dreiunddreissig Götter, Prajāpati der 34ste 7, 4, 4. ÇAT. Br. 5, 1, 2, 13. 11, 6, 2, 5. der vierte über den drei Welten 4, 6, 4, 4. Vater 4, 3, 1, 16. 2, 7, 2, 22. ist erster Opferer 2, 4, 4, 1. 6, 2, 2, 1. TS. 1, 6, 9, 1. PĀNĀV. Br. 12, 13, 4. 13, 4, 1. 25, 6, 2. RĪG. TA. 3, 448. Prajāpati Manu VS. 11, 66. M. 10, 78. 12, 123. MBh. 1, 2581. R. 1, 70, 20. Viçva-

IV. Theil.

karman H. an. 4, 116. VS. 12, 61. ÇAT. Br. 7, 4, 2, 5; vgl. शिल्पप्रजापति MBh. 1, 2592. Parameshthīn (s. u. dem Worte, wo auch das Verhältniss von Prajāpati und Parameshthīn berührt wird) VS. 14. 31. विभुदावन् TS. 3, 3, 8, 1. पित्रा हि शताः स्वया देवतया स्वेन प्रजापतिना Schöpfer ÇĀNKH. Br. 30, 5. 11, 7. विश्वे देवाः प्रजापतिराजानः ÇĀNKH. ÇA. 4, 21, 12. प्रजापतिर्ब्रह्मा, वेदा देवाः ÅCV. GHJ. 3, 4. PĀN. GHJ. 1, 12. 2, 9. 3, 4. अस्याः सर्गविधौ प्रजापतिर्भूम्नेनो नु कात्तिप्रदः प्रज्ञैरैकसः स्वयं नु मदनो मासो नु पुष्पाकरः Schöpfer VIKR. 9. = ब्रह्मन्, विधि, विधातृ AK. 1, 1, 12. 3, 4, 10, 117. TRIK. 3, 3, 167. H. 212. an. 4, 116. MED. I. 210. HALĀJ. 1, 7. M. 2, 76. 77. 84. 4, 225. 248. 5, 28. 9, 16. 46. 327. R. 1, 44, 1. 72, 24. 2, 34, 24. ÇĀK. 112. VARĀH. BRH. S. 8, 24. sein Nakshatra ist Rohiṇī 13, 28. 97, 3. WERNER, GJOT. 94. Mūla Nax. 2, 374. 379. Prajāpati stellt seiner Tochter nach AIT. Br. 3, 33. ÇAT. Br. 1, 7, 4, 1. PĀNĀV. Br. 8, 2, 10. PRAB. 8, 3. hat 33 Töchter, die er dem Soma giebt, TS. 2, 3, 5, 1. KĪTH. 11, 3. सभा und समिति heissen seine Töchter AV. 7, 12, 1. PĀN. GHJ. 3, 13. eine seiner Töchter ist Mutter Indra's und Soma's AV. 3, 10, 13. Prajāpati zwischen Brahman und Brhaspati TAITR. UP. 2, 8. zwischen Brahman und Uçanas VP. 272. zwischen Brahman und Pṛthivī M. 2, 225. neben Brahman LALIT. ed. Calc. 434, 10. दत्त (s. auch u. d. Worte). मरीचि u. s. w. H. an. MED. M. 9, 128. MBh. 1, 4807. fgg. 2, 435. fgg. (प्रजानां पत्यः). 10, 774. 12. 7571. fgg. HARIV. 40. fg. 2383. 11513. VP. 49, N. 2. 34. Bhāg. P. 3, 20, 9. ÇĀK. 168 (Kaçjapa). Vākja Ind. St. 3, 224. Bein. ÇIVA's Çiv. Gesetzgeber Ind. St. 1, 233. 467. प्रजापतेरन्तरम् oder आन्तरम्, अनुश्लोकाः, अश्वोवर्तः, अर्कः, अष्टनिधनम्, आद्यदेवम्, आतोयदीयम्, कानोनिकम्, गर्दः, oder कूर्दः, चतुः, चतुस्त्रिंशत्संमितम्, त्रयस्त्रिंशत्संमितम्, दीर्घम्, दीर्घायुष्यम्, देवदेवीयम्, धनम्, धर्मः, निधनकामम्, प्रतिष्ठा, मधुशुनिधनम्, मरायम्, मन्त्राविशीयम्, वषट्कारनिधनम्, वाजजित्, विधर्म, वैराजम्, व्रतपत्नी, अद्वा, अद्वायम् (?), श्लोकः, सदाविशीयम्, संतानिकम्, सदाविधीयम्, सीदतीयम्, सुतं रयिनीयम्, किञ्चिकानिकम्, विक्रानिकम्, विक्रिकानिकम्, विक्रिकानिकम्) und कृदयम् Namen von Sāman Ind. St. 3, 224. fg. Mehreres über Prajāpati kann man noch in den Ind. St. und bei Muir, ST. finden. — 4) Herr des Volkes, König, Fürst TRIK. H. an. MED. HALĀJ. 2, 266. — 5) Schwiegersohn H. an. — 6) Vater ÇKDa. mit folgendem Beleg: जनको जन्मदानाच्च रत्नपाञ्च पिता नृणाम् । ततो विस्तीर्णकर्णात्कन्या स प्रजापतिः ॥ इति ब्रह्मवैवर्ते गणपतिखण्डे 88 अध्यायः ॥ — 7) ein best. Insect (कीट) ÇKDa. — 8) Bez. des 5ten (50ten) Jahres im 60jährigen Jupytercyclus VARĀH. BRH. S. 8, 29. Journ. of the Am. Or. S. VI, 180. — 9) ein best. Stern, δ Aurigae SÜRJAS. 8, 20. — 10) = कालपुरुष 1. JAVANEÇVARA in Z. f. d. K. d. M. 4, 344, Çl. 3. — 11) N. pr. eines Mannes Verz. d. B. H. No. 226. 260. 4100. eines Rshi VAUTP. 90. — Vgl. प्रजापत. प्रजापत्य.

प्रजापतिगृहीत (प्र° + गृ°) adj. nach MAITREY. so v. a. प्रजापतिसृष्ट VS. 13, 54.

प्रजापतिपति (प्र° + पति) m. Herr der Herren der Geschöpfe, Beiw. Dakṣa's Bhāg. P. 3, 20, 9. 4, 7, 53.

प्रजापतिभोजित (प्र° + भ°) adj. von Prajāpati genossen VS. 38, 28.

प्रजापतिपञ्च m. das Prajāpati, als dem der Zeugung vorstehenden